

KLÁŠTER SV. ANEŽKY ČESKÉ **Sbírka starého umění**

Stálá expozice:

Středověké umění v Čechách a střední Evropě 1200–1550 (1. patro)

Klášterní komplex – nejstarší gotická architektura v Praze (přízemí)

Hmatová expozice (přízemí – ambit)

Adresa:

U Milosrdných 17, 110 00 Praha 1 – Staré Město

Otevírací doba:

10.00–18.00 hodin, denně mimo pondělí

Doprava:

metro A – stanice Staroměstská; metro B – stanice Náměstí Republiky,

tram č. 5, 8, 14, 26 – stanice Dlouhá třída; tram č. 17 – stanice Právnická fakulta

bus č. 133 – stanice Nemocnice Na Františku

Informace a rezervace pořadů na tel.: 221 879 216 – 217, 225,

e-mail: ak.educ@ngprague.cz

PROGRAMY PRO MATEŘSKÉ A ZÁKLADNÍ ŠKOLY – I. STUPEŇ

Na uvedené programy, které probíhají v expozici před originály uměleckých děl, navazuje tvůrčí činnost v dětském ateliéru, při které mohou děti své zážitky vyjádřit formou výtvarné hry. Mnoho programů je navíc doplněno dalšími aktivitami (hry, skládačky, zábavné kvízy apod.). Programy a jejich náročnost jsou přizpůsobeny stáří dětí, věkové doporučení pro určité třídy není závazné. Pro práci v ateliéru dětem doporučujeme přinést si vlastní pracovní oděv.

O mamince

Povídání o Jáchymovi a Anně, o životě Panny Marie a o svatém Josefovi. Děti se dozvědí, proč má Maria na hlavě korunu, proč nosí modrý plášť a proč vlastně patří k nejčastěji zobrazovaným postavám středověkého umění. Pořad se koná v dubnu a květnu v souvislosti se Svátkem matek. Gotické obrazy a sochy poslouží jako inspirace pro vlastní práci v ateliéru. Jako odměnu děti dostanou přání pro maminku.

učivo:

- rodina, role členů rodiny, generace, příbuzenské a mezigenerační vztahy
- zobrazování a kult Panny Marie a Krista ve středověku

výstupy: žák:

- na základě vlastní zkušenosti rozlišuje blízké příbuzenské a generační vztahy v rodině
- rozezná scény ze života P. Marie a základní ikonografické typy (Navštívení P. Marie, Zvěstování P. Marii, P. Maria Pokorná, Královna nebes, Ochránitelka, sv. Anna Samotřetí)

- vytváří vizuálně obrazná vyjádření, jimiž komunikuje se svým nejbližším okolím

inspirace díly: Sv. Anna Samotřetí, Oltář z Velhartic, Oltář svatojiřský, Assumpta z Deštné, Svatojakubský oltář, Oltář roudnický, Madona vyšehradská ad.

ikony: štětec, Vv, Čj, Čjs, 120 min.

pozn.: doporučeno pro MŠ a žáky 1.–2. ročníku ZŠ

Svatý Václave, vévodo země české

Vydejte se s námi po stopách slavného knížete Václava z rodu Přemyslovců, který je nejvýznamnějším patronem české země. Čeká nás napínavý příběh, ve kterém uslyšíme o mnoha dobrých skutcích a zázračných činech, ale také o závidi a zradě. Zjistíme, proč se lidé ke sv. Václavovi v případě nebezpečí modlí a žádají jej o ochranu a proč se mu říká dědic české země. Svatováclavskou legendu si připomeneme tvořivou prací v ateliéru.

učivo:

- středověké legendy a jejich hrdinové – sv. Václav, sv. Ludmila
- role křesťanství v životě středověkého člověka

výstupy: žák:

- dokáže vysvětlit pojmy legenda, světec, atribut, zemský patron, rotunda
- nalézá v příbězích inspiraci a poučení, uvědomuje si mravní rozměr různých způsobů lidského chování

inspirace díly:

Ostatková busta sv. Ludmily, Votivní obraz Jana Očka z Vlašimi, Votivní deska z Dubečka, rám Madony svatovítské, Sv. Václav z Kadova

ikony: štetec, Vv, Čj, 120 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 1.–5. ročníku ZŠ

Na sv. Jiří vylézají hadi a štíři

Znáte příběh o statečném rytíři svatém Jiří, princezně Kleolindě a strašlivém drakovi? Víte, jak je toto vyprávění znázorněno v gotických dílech? Program s pohádkovým námětem rozvíjí obrazotvornost, prostorovou představivost, napomáhá základní orientaci v ročních obdobích a rozpoznávání rozdílů mezi minulostí a přítomností. Oblíbené téma zpracují žáci podle své fantazie při výtvarné činnosti v ateliéru. Program je vhodné uskutečnit v dubnu, při příležitosti svátku sv. Jiří.

učivo:

- legendy a jejich hrdinové, pojmy světec, patron, atribut apod.
- střídání ročních období, orientace v čase a časový sled událostí

výstupy: žák:

- chápe pojem dobra a zla, hrdinství, vnímá morální aspekty lidského chování
- rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- si osvojuje prostorové vnímání a vyjadřuje časové roviny v rámci jednoho vizuálně obrazného vyjádření

inspirace díly: reliéf z Malesic, Oltář svatojiřský, oltář z Rábí, reliéfy Čtrnácti svatých Pomocníků ad.

ikony: štetec, Vv, Čj, Čjs, 120 min.

pozn.: doporučeno pro MŠ a žáky 1.–2. ročníku ZŠ

Řekla Káča Barce, nechme toho tance

O sv. Kateřině Alexandrijské, krásné a moudré panně, a o sv. Barboře, patronce horníků, po jejímž svátku začíná doba adventu. Také o tom, jak sv. Kateřina soupeřila s císařem Maxentiem, jak zachránila Karla IV. Co ještě nevíte o těchto světicích, které patřily ve středověku k nejoblíbenějším?

učivo:

- zvyky a tradice související se svátky sv. Kateřiny a sv. Barbory
- role křesťanství v životě středověkého člověka

výstupy: žák

- rozumí pojům světec, patron, legenda, atribut, advent, půst, oltář apod.

- v dílech středověkých umělců rozezná světice podle jejich atributů
- orientuje se v základních etapách církevního roku tvořícího základní rámec života v minulosti

inspirace díly: Mistr Světelského oltáře (dílna): Sv. Kateřina a Sv. Barbora, Deska Pouchobradská, Hans Pleydenwurff: Stětí sv. Barbory, Mistr Theodorik: Sv. Kateřina, Mistr Litoměřického oltáře: Svatokateřinský cyklus ad.

ikony: štětec, Vv, ČJ, Čjs, D, 120 min.

pozn.: doporučeno pro MŠ a žáky 1.–5. ročníku ZŠ

Vánoce v době Karla IV.

Povídání o nejkrásnějších svátcích v roce před Vyšebrodským oltářem - jedním z nejvýznamnějších děl v Národní galerii. Program je připraven na dobu adventu. S dětmi budeme hledat odpovědi na otázky, např. proč se Bůh rozhodl poslat na svět svého jediného Syna, jak se Panna Maria dozvěděla, že se jí narodí Ježíšek, a také z čeho mu sv. Josef ušil plenku. Pokusíme se porozumět symbolům ve výtvarných dílech tak, jak jim rozuměli lidé v době Karla IV. Program zahrnuje vyprávění příběhu, pozorování a tvořivou práci v ateliéru.

učivo:

- biblický příběh Narození Krista jako inspirace pro středověké umělce
- orientace v čase, měření času, letopočet
- slavení Vánoc a vánoční zvyky v době Karla IV. a dnes

výstupy: žák

- umí vyprávět příběh Kristova Narození a identifikovat jednotlivé postavy
- rozvíjí schopnost pozorování, všímá si detailů a jejich symbolického významu, rozeznává odlišnosti v zobrazení stejného námětu různými umělci
- srovnává a hodnotí zvyky předků a způsob života v minulosti

inspirace díly: Vyšebrodský oltář, Panna Maria v naději, Svatojakubský oltář, Oltář z Velhartic ad.

ikony: štětec, Vv, Čj, Čjs, D, 120 min.

pozn.: doporučeno pro MŠ a žáky 1.–5. ročníku ZŠ

Velikonoce trochu jinak

Příběh o Kristově utrpení patří mezi ústřední náměty středověkého umění. O tom, co se odehrálo o Velikonocích před téměř dvěma tisíci lety, si budeme povídat před Vyšebrodským oltářem a dalšími významnými díly starých českých mistrů. S dětmi budeme hledat odpovědi na otázky: jak vznikl název velikonočních svátků, jak se nazývají jednotlivé dny velikonočního týdne, proč byl Kristus ukřižován, ale také např. jak s tím vším souvisí stehlík v dlani malého Ježíška.

učivo:

- biblický příběh o smrti a zmrtvýchvstání Krista a jeho reflexe ve středověkém umění
- velikonoční zvyky, symboly a tradice v minulosti a současnosti

výstupy: žák

- umí popsat události Kristova utrpení a identifikovat jednotlivé postavy
- v uměleckých dílech srovnává různé způsoby zpracování téhož námětu

inspirace díly: Vyšebrodský oltář, piety, Třeboňský oltář, Ukřižování rajhradské, Reininghausův oltář, oltář z Velhartic ad.

ikony: štětec, Vv, Čj, Čjs, 120 min.

pozn.: doporučeno pro MŠ a žáky 1.–5. ročníku ZŠ

Byl jednou jeden...

Co znamená „svatý“, kdo to jsou světci a jak je poznáme? Jakou roli hrály tyto postavy v životě našich předků? O sv. Jiří, sv. Kryštofovi, sv. Šebestiánovi a sv. Barboře nám vyprávějí nejen středověké legendy, ale i umělecká díla gotických mistrů. Vysvětlíme si pojmy patron, legenda, atribut, svatořečení ad. Hledání vlastních atributů při výtvarné hře pomáhá dětem poznat sebe sama.

učivo:

- legendy a jejich hrdinové jako náměty středověkého umění
- pojmy světec, patron, atribut apod.

výstupy: žák:

- nalézá v příbězích inspiraci a poučení, uvědomuje si mravní rozměr různých způsobů lidského chování
- rozvíjí a uplatňuje svou představivost a kreativitu ve vlastní tvorbě
- dospívá k porozumění sobě samému a druhým

inspirace díly: Sv. Kryštof z Církvíce, Oltář svatojiřský, Stětí sv. Barbory, reliéf z Malesic, oltářní křídla se sv. Kryštofem a Šebestiánem ad.

ikony: štětec, Vv, Čj, Čjs, Osv, 120 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 3.–5. ročníku ZŠ

Dílna středověkého malíře

O Karlu IV. a jeho dvorním malíři Mistru Theodorikovi, o hradu Karlštejně a kapli sv. Kříže. Co všechno nám prozradí Theodorikovy obrazy o osobě jejich tvůrce? Seznámíme se s provozem dílny středověkého malíře, s tajemstvím vzniku deskových obrazů a s pojmy mistr, tovaryš a učedník, dílna, vzorník ad. Ve druhé části pořadu se dětský ateliér v Anežském klášteře promění v „opravdickou Theodorikovu dílnu“.

učivo:

- historie, osobnosti a kultura doby Karla IV.
- gotické malířství a středověká dílenská praxe

výstupy: žák:

- umí vyjmenovat druhy malířství středověku (deskové, nástěnné, knižní)
- rozumí základním malířským postupům při vzniku gotického deskového obrazu
- umí vymezit rozdíl mezi umělcem středověku a umělcem dneška
- rozeznává některé světce podle jejich atributů
- přistupuje k výtvarným dílům jako ke zdroji inspirace

inspirace díly: Mistr Theodorik: Sv. Lukáš, Sv. Matouš, Sv. Karel Veliký, Sv. Kateřina, Sv. Ambrož, Sv. Řehoř Veliký, Vyšebrodský oltář ad.

ikony: štětec, Vv, Čj, Čjs, 120 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 2.–5. ročníku ZŠ

Dílna středověkého řezbáře

Staňme se na chvíli středověkým řezbářem! Právě do naší dílny přišel donátor a objednává si u nás sochu madony. Sepíšeme smlouvu a... Chcete vědět, jak tento příběh bude pokračovat dále? To vypátrají děti v našem programu, na který navážeme výtvarnou činností v ateliéru.

učivo:

- typy třídimenzionálních vizuálně obrazných vyjádření (řezba, socha, plastika, reliéf) a materiály (dřevo, kámen)
- vizuální a haptické vnímání výtvarného vyjádření

- vlastní výtvarné zpracování podnětů zrakových, sluchových, hmatových a pohybových

výstupy: žák:

- má představu o fungování a provozu středověké řezbářské dílny
- uplatňuje a rozvíjí představivost, prostorové cítění a výtvarné dovednosti

inspirace díly: Madona strakonická, Madona plzeňská, Madona michelská, Madona z Hallstattu, Sv. Petr ze Slivice, odlitky středověkých děl z haptické expozice ad.

ikony: štětec, Vv, Čjs, 120 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 2.–5. ročníku ZŠ

Skriptorium – dílna středověkého písaře

„*Ó nejšťastnější čtenáři, umyj si své ruce a vezmi do nich knihu, pozvolna obracej listy a nedotýkej se písmen. Neboť ten, kdo neumí psát, nevěří, že je to práce. Ó jak těžké je psaní: zakaluje oči, zhmožďuje ledviny a všem končetinám způsobuje utrpení...*“ (poznámka písaře v rukopisu z 8. století). Jaké by to bylo, kdyby spisovatelé místo na počítači museli psát své knihy husím brkem? Kdyby se ilustrace v knihách malovaly ručně? V našem programu se seznámíme s provozem skriptorií, ve kterých středověké knihy vznikaly, a také s materiály a psacím náčiním, kterých se při výrobě rukopisů používalo. V praktické části programu děti společně vytvoří „třídní“ rukopis.

učivo:

- kniha, knižní malba a písmo jako další druh výtvarného umění
- historie a kultura doby středověku

výstupy: žák:

- rozumí pojmům rukopis, kodex, iluminace, miniatura, iniciála, bordura, pergamen ad.
- si uvědomuje důležitost a poslání knihy
- při tvořivé práci spojuje výtvarný projev s písemným, uplatňuje osobitý přístup a fantazii
- podílí se na společné práci, učí se respektu k názorům druhých

inspirace díly: Vyšebrodský oltář, Mistr Theodorik: Sv. Ambrož a Sv. Řehoř Veliký, Oltář roudnický, Svatojakubský oltář, faksimile rukopisů ad.

ikony: štětec, Vv, Čj, D, 120 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 2.–5. ročníku ZŠ

Stavíme klášter se sv. Anežkou Českou

Povídání o přemyslovské princezně Anežce, o tom, jak se stala abatyší, a o klášteře, který se svým bratrem Václavem I. založila. Při prohlídce bývalého kláštera zjistíme, jak se stavěly gotické budovy, k čemu dříve sloužily jednotlivé místnosti kláštera, jací řemeslníci se na stavbě podíleli a co měli na starosti středověcí kameníci. Děti se naučí pojmenovat prvky románské a gotické architektury a pozorovat detaily její výzdoby, které následně samy výtvarně zpracují při tvořivé činnosti přímo v architektuře kláštera nebo v ateliéru.

učivo:

- Anežský klášter, historie stavby, osobnosti a kultura doby posledních Přemyslovců
- městský organismus, historické památky a jejich ochrana
- řemeslnické dílny
- románská a gotická architektura, její charakteristické znaky

výstupy: žák:

- rozezná jednotlivé klášterní objekty či prostory a jejich funkce (kostel, konvent, ambit – křížová chodba, rajský dvůr)

- charakterizuje základní prvky románské a gotické architektury, rozeznává základní geometrické tvary plošné i prostorové
- získává pozitivní vztah k historickým památkám jako svědkům naší minulosti

inspirace díly: architektura kláštera sv. Anežky České

ikony: štětec, Vv, Čj, Čjs, Env, 120 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 4.–5. ročníku ZŠ

Se zavřenýma očima

Zdá se Vám návštěva muzea či galerie se zavřenýma očima nemožná? Přijďte odhalit umělecká díla „jiným pohledem“! Společně se pokusíme odkrýt novou dimenzi lidského vnímání a probudit vlastní fantazii. V programu využijeme haptickou stezku odlitků sochařských děl středověkého umění a další vybrané exponáty v expozici. Svoje zážitky děti následně zpracují výtvarnou formou v ateliéru.

učivo:

- reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly, porovnávání jejich vjemů
- hledání prvků vizuálně obrazného vyjádření v sochařství (objem, tvar, textura, materiál)

výstupy: žák

- získává haptickou zkušenost s tvarem a různým materiálem
- se učí popisovat a zdokonaluje se ve verbálním projevu
- rozvíjí citlivost hmatového a sluchového vnímání ve vztahu k vnímání vizuálnímu
- získává zkušenost, na jejímž základě projevuje porozumění handicapovaným a nevidomým osobám

inspirace díly: 12 odlitků středověkých děl z haptické stezky, další vybraná díla v expozici

ikony: ruka, štětec, Vv, Čj, Čjs, Osv, 120 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 1.–5. ročníku ZŠ, šátky na zavázání očí s sebou

PROGRAMY PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY – II. STUPEŇ

Gotika je když...

Základní program pro žáky druhého stupně přiblíží nejvýznamnější díla gotického umění, která patří k „rodinnému zlatu“ naší země. Seznámíme se s uměleckými technikami doby gotiky, vysvětlíme si některé pojmy, jako je např. mistr, dílna, vzorník, oltář, donátor, votivní a milostný obraz. Budeme určovat náměty uměleckých děl, pokusíme se v nich najít skryté symboly a významy. Program rozvíjí pozorovací schopnosti, vede k samostatnému uvažování a je vhodným doplněním školních znalostí dějepisu, dějin kultury a českého středověkého umění.

učivo:

- kulturně-historická situace v Čechách 13.–15. století
- středověká společnost, umění a role křesťanství
- základní ikonografické náměty gotického umění

výstupy: žák:

- rozpozná základní znaky a fáze gotického umění, uvede hlavní díla a příklady
- rozumí základním umělecko-historickým pojmům
- vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka

inspirace díly: Mistr Vyšebrodského oltáře, Mistr Theodorik, Mistr Třeboňského oltáře, Ukřižování rajhradské, oltář z Velhartic ad.

ikony: pracovní list, Vv, Čj, D, 90 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 6.–9. ročníku ZŠ

Vánoce v době Karla IV.

Povídání o nejkrásnějších svátcích v roce před uměleckými díly s náměty Narození Krista či Klanění tří králů, které patří ve středověkém umění k nejoblíbenějším. S dětmi budeme hledat odpovědi na otázky, např. proč se Bůh rozhodl poslat na svět svého jediného syna a kde se o tomto příběhu dočteme nebo proč slavíme Ježíškovy narozeniny zrovna uprostřed zimy. Pokusíme se ve výtvarných dílech porozumět symbolům tak, jak jim rozuměli lidé v době Karla IV. a Václava IV. a připomeneme si dodnes dodržované starodávné adventní a vánoční zvyky. Program zahrnuje vyprávění příběhu, pozorování, dialog a závěr si zpestříme pracovním listem.

učivo:

- biblický příběh Narození Krista jako inspirace pro středověké umělce
- historické souvislosti vzniku a rozvoje vánočních svátků
- orientace v čase, měření času, letopočet
- slavení Vánoc a vánoční zvyky v době Karla IV. a dnes

výstupy: žák

- umí vyprávět příběh Kristova Narození a identifikovat jednotlivé postavy, rozvíjí schopnost pozorování, ve výtvarných dílech si všímá detailů a jejich symbolického významu, rozeznává odlišnosti v zobrazení stejného námětu různými umělci
- srovnává a hodnotí způsob života a zvyky předků v minulosti

inspirace díly: Vyšebrodský oltář, Panna Maria v naději, Svatojakubský oltář, oltář z Velhartic ad.

ikony: pracovní list, Vv, Čj, D, 90 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 6.–9. ročníku ZŠ

Velikonoce trochu jinak

Jak se biblický příběh o smrti a zmrtvýchvstání Krista odráží v uměleckých dílech středověku? Dozvíme se také např., jak spolu souvisejí pohanské, židovské a křesťanské Velikonoce, jaké středověké velikonoční zvyky se dodržují dodnes a také čemu ve výtvarném umění říkáme pieta nebo veraikon. Při vyplňování pracovního listu si žáci mohou získané znalosti snadno ověřit.

učivo:

- biblický příběh o Smrti a Zmrtvýchvstání Krista a jeho reflexe ve středověkém umění
- historické souvislosti vzniku a rozvoje křesťanských velikonočních svátků
- ikonografické typy související s velikonoční tematikou (pieta, krucifix, veraikon)
- velikonoční zvyky, symboly a tradice v minulosti a současnosti

výstupy: žák:

- rozumí podstatě křesťanských Velikonoc, umí objasnit historické okolnosti Kristova ukřižování
- umí nazvat a popsat události Kristova utrpení a identifikovat jednotlivé postavy
- v uměleckých dílech srovnává různé způsoby zpracování téhož námětu

inspirace díly: Vyšebrodský oltář, piety, Třeboňský oltář, Ukřižování rajhradské, Reininghausův oltář, oltář z Velhartic ad.

ikony: pracovní list, Vv, Čj, 90 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 6.–9. ročníku ZŠ

Byl jednou jeden...

Návštěva uvádí do světa legend a často dramatických příběhů středověkých hrdinů – světců a světic. Na několika vybraných dílech si ukážeme, jakým způsobem byli světci zobrazováni, jaké jsou jejich atributy související s jejich legendickým životem, jakou roli hrály tyto postavy v životě našich předků. A kteří patřili k nejpoblárnějším? Sv. Kateřina, Barbora, Markéta, Jiří, Kryštof, čeští zemští patroni a další. Program doplňuje pracovní list.

učivo:

- legendy a jejich hrdinové jako náměty křesťanské ikonografie
- historické pozadí legendárních příběhů (pronásledování křesťanů apod.)
- role světců a jejich svátků v životě našich předků

výstupy: žák:

- rozumí pojmům světec, patron, atribut, legenda ad.
- rozeznává světce podle jejich atributů
- nalézá v příbězích inspiraci a poučení, uvědomuje si mravní rozměr různých způsobů lidského chování

inspirace díly: Sv. Kryštof z Církvíce, Oltář svatojiřský, Stětí sv. Barbory, Sv. Jiří z Malesic, Monogramista IW: Osecký oltář sv. Barbory ad.

ikony: pracovní list, Vv, Čj, D, 90 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 6.–9. ročníku ZŠ

Po stopách sv. Anežky České

Výklad je zaměřen na život a působení sv. Anežky České v souvislosti se založením kláštera klarisek. Při prohlídce nejstarší pražské gotické architektury se žáci seznámí s hlavními fázemi budování kláštera, jeho úpravami, dostavbami a rekonstrukcemi. Nedílnou součástí je prohlídka unikátních klášterních prostor (kostel sv. Františka z Assisi, kostel Krista Spasitele ad.) a vysvětlení základních termínů gotické architektury. Při programu je kladen důraz na aktivní přístup žáků a samostatnou práci s pracovním listem.

učivo:

- Anežský klášter, historie stavby, osobnosti a kultura doby posledních Přemyslovců
- městský organismus, historické památky a jejich ochrana
- románská a gotická architektura, její charakteristické znaky

výstupy: žák:

- si osvojuje architektonický slovník románského a gotického slohu
- rozlišuje druhy klášterních staveb a prostor v závislosti na jejich funkci (kostel, konvent, ambit – křížová chodba, rajský dvůr)
- získává pozitivní vztah k historickým památkám jako svědkům naší minulosti

inspirace díly: architektura kláštera sv. Anežky České

ikony: pracovní list, Vv, Čj, D, Env, 90 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 6.–9. ročníku ZŠ

Moje galerie

Scénář netradiční prohlídky určují žáci sami; výklad probíhá podle toho, jaká díla si děti samy vyberou. Každý ovšem u „svého exponátu“ zdůvodní, proč dílo vybral, čím ho zaujalo a proč by ho vystavil ve své galerii. Při společné diskusi najdeme odpověď i na otázky, jaké druhy uměleckých děl vznikaly ve středověku, kam byla určena nebo jaká témata byla nejpoblárnější.

učivo:

- vznik a poslání galerie a muzea
- kulturně-historická situace a umění v Čechách 14. století

- základní druhy a prvky vizuálně obrazného vyjádření (malířství, sochařství, umělecké řemeslo; materiál, barva, kompozice, námět...)

výstupy: žák

- rozvíjí vnímavost a schopnost pozorovat, uplatňuje subjektivitu při vnímání uměleckých děl

- učí se popisovat, kultivuje své verbální dovednosti

- cvičí schopnost zaujmout vlastní názor, formulovat své pocity a myšlenky

- pozná hodnotu vlastního názoru a přijímá názory druhých

inspirace díly: dle dané situace

ikony: štětec, Vv, Čj, D, Osv, 90 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 6.–9. ročníku ZŠ

Sv. Václav a čeští zemští patroni

O nejvýznamnějším českém světcu a věčném vládcu sv. Václavu a jeho babičce sv. Ludmile a o dalších zemských patronech (sv. Cyrilu a sv. Metoději, sv. Vojtěchu, Prokopu, Vítu a Zikmundovi), kteří společně ochraňují českou zemi. Budeme si vyprávět o tom, jak kníže Václav založil kostel sv. Víta na Pražském hradě, jak lisoval víno a osvobodil vězně, povíme si též o křesťanské misii sv. Vojtěcha, o tom, jak sv. Prokop zapřáhl čerta do pluhu a mnoho dalších příběhů. Žáci si své znalosti ověří vyplňováním pracovního listu.

učivo:

- počátky českého státu v 9.–11. století – sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Prokop, sv.

Vojtěch, sv. Vít

- středověká literatura – legendy, písně

- kult zemských patronů v době Karla IV.

výstupy: žák:

- dokáže vyjmenovat české zemské patrony s jejich atributy a stručně popsat jejich legendy

- charakterizuje význam kultu zemských patronů v minulosti a dnes

- rozliší pojmy světec, patron, atribut, legenda, kanonizace, relikvie

inspirace díly: Ostatková busta sv. Ludmily, Votivní obraz Jana Očka z Vlašimi, Votivní deska z Dubečka, rám Madony svatovítské, Sv. Václav z Kadova

ikony: pracovní list, Vv, Čj, D, ZSV 90 min.

pozn.: doporučeno pro žáky 6.–9. ročníku ZŠ

PROGRAMY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY

Nabízené programy je možno na přání přizpůsobit či připravit speciální výklady na úzce vymezené téma. K inspiraci Vám předkládáme následující tematické okruhy: středověká ikonografie (obsah, symboly, motivy a skryté významy středověkých děl); gotické retáblly (oltářní nástavce); výtvarné dílo jako historický pramen; zobrazování a kult Krista, P. Marie, světců a světic ve středověku; středověké malířství, sochařství a umělecké řemeslo; technologické postupy středověkého malířství a sochařství a práce restaurátora; středověká a raně renesanční móda; architektura a historie Anežského kláštera – první gotické stavby v Praze; památková péče, dějiny umění, ikonografie, dějiny kultury apod.

Poklady gotického malířství a sochařství

Základní program pro střední školy je zaměřený na nejvýznamnější díla 12.–16. století z expozice středověkého umění v Čechách a střední Evropě. Studenti získají základní

představu o vývojových etapách středověkého umění, o uměleckých technikách, funkci výtvarných děl, jejich námětech a ikonografii. Pořad prohlubuje znalosti studentů z historie, kulturních dějin (dějin každodennosti), dějin umění a vysvětluje řadu uměleckohistorických pojmů.

učivo:

- vzdělanost a umění středověké společnosti, kulturně-historická situace v Čechách 12.–16. století
- základní uměleckohistorická terminologie a náměty křesťanské ikonografie

výstupy: student:

- charakterizuje základní rysy vývoje gotického umění, uvede hlavní díla a příklady
- posuzuje a vnímá výtvarná díla dané epochy v historickém kontextu

inspirace díly: Mistr Vyšebrodského oltáře, Mistr Michelské madony, Mistr Theodorik, Mistr Třeboňského oltáře, Ukřižování rajhradské, Oltář z Velhartic, Monogramista IP ad.

ikony: Vv, Čj, D, Zsv, 90 min.

Umění doby Karla IV.

Tematicky pojatý výklad je zaměřen na kulturu, společnost a umění doby vlády císaře Karla IV. s důrazem na významná malířská a sochařská díla z doby jeho vlády. Pořad je možné propojit se školní výukou daného období.

učivo:

- umění doby Karla IV., kulturně-historická situace v Čechách 14. století
- základní uměleckohistorická terminologie a křesťanská ikonografie

výstupy: student:

- na příkladech nejdůležitějších děl dokáže objasnit charakteristické rysy umění doby Karla IV.

- posuzuje a vnímá výtvarná díla dané epochy v historickém kontextu

inspirace díly: Madona z Mostu, Madona zbraslavská, Madona vyšehradská, Mistr Michelské madony, Mistr Vyšebrodského oltáře, Mistr Theodorik, Ukřižování emauzské, Votivní obraz Jana Očka z Vlašimi ad.

ikony: Vv, Čj, D, 90 min.

Umění doby Václava IV. a krásný sloh

Tematicky pojatý výklad je zaměřen na tzv. krásný sloh – umění, kulturu a společnost doby krále Václava IV. († 1419) s důrazem na významná malířská a sochařská díla z doby jeho vlády. Pořad je možné propojit se školní výukou daného období.

učivo:

- umění doby Václava IV., kulturně-historická situace v Čechách konce 14. a počátku 15. století
- základní uměleckohistorická terminologie a křesťanská ikonografie

výstupy: student:

- na příkladech nejdůležitějších děl dokáže objasnit charakteristické rysy umění doby Václava IV.

- posuzuje a vnímá výtvarná díla dané epochy v historickém kontextu

inspirace díly: Mistr Třeboňského oltáře, Svěťice s knihou, Sv. Petr ze Slivice, Epitaf Jana z Jeřeně, Madona svatovítská a další díla z období krásného slohu

ikony: Vv, Čj, D, 90 min.

Umění doby Jagellonců

Tematicky pojatý výklad je zaměřen na umění, kulturu a společnost 15. a počátku 16. století, zejména jagellonské éry (1471-1526), s důrazem na základní malířská a sochařská díla tohoto období. Pořad je možné propojit se školní výukou dané epochy.

učivo:

- pozdně gotické umění, kulturně-historická situace v Čechách od husitských válek do konce vlády Jagellonců
- základní uměleckohistorická terminologie a křesťanská ikonografie

výstupy: student:

- na příkladech nejdůležitějších děl dokáže objasnit charakteristické rysy pozdně gotického umění
- posuzuje a vnímá výtvarná díla dané epochy v historickém kontextu

inspirace díly: Archa Puchnerova, Oltář svatojiřský, Mistr Litoměřického oltáře, Monogramista IW, Mistr Oplakávání ze Zvíkova, Mistr Oplakávání ze Žebráku, Monogramista IP ad.

ikony: Vv, Čj, D, 90 min.

Středověké umění a literatura

Středověká společnost disponovala souhrnem kulturních schémat, společných námětů, které se projevovaly různými způsoby ve výtvarné i slovesné kultuře. Jaké druhy literatury a výtvarného umění ve středověku existovaly? Jak spolu souvisely? Mají obrazy svou řeč, kterou k nám promlouvají? Program je doplněn literárními ukázkami, umožní studentům dvojitý pohled na středověkou uměleckou tematiku, zprostředkuje jim představu o středověkém chápání světa a vysvětlí středověký citát „Pictura laicorum scriptura“.

učivo:

- česká středověká literatura
- vzdělanost a umění středověké společnosti, obrazy jako literatura negramotných, role křesťanství

výstupy: student:

- hledá a uvědomuje si styčné body mezi výtvarným uměním a literaturou daného období
- porovnává různé znakové systémy (mluveného a psaného slova, výtvarného umění) a rozpoznává specifičnosti uměleckého znakového systému

inspirace díly: Vyšebrodský oltář, Mistr Theodorik, Votivní obraz Jana Očka z Vlašimi, Madona roudnická, monstrance ze Sedlce, Reininghausův oltář, Monogramista IP / Mastičkář, Legenda o sv. Kateřině, Vita Caroli, Kunhutina modlitba, Hádání duše s tělem ad.

ikony: pracovní list, Vv, Čj, D, Zsv, 90 min.

Středověké umění a Bible

Bible byla pro středověkého člověka bezesporu základním kulturním a filozofickým východiskem, podle něhož se orientoval ve světě. Ani středověká výtvarná díla není možno interpretovat bez znalosti Bible, případně jiných zásadních textů. Program odpoví studentům na otázky, které motivy jsou skutečně biblické a které se inspiroují spíše jinými texty a představami, seznámí je se strukturou Bible (hlavně Nového zákona), s historií jejího vzniku a vývoje a s metodou ikonografie.

učivo:

- Bible jako inspirace výtvarného umění, ikonografie Starého a Nového zákona, apokryfů a legend
- vzdělanost a umění středověké společnosti

výstupy: student:

- vysvětlí, jakých předpokladů je zapotřebí k vnímání uměleckých děl středověku
- hledá styčné body mezi výtvarným uměním daného období a biblickými příběhy
- uvědomuje si vliv souvislostí a jejich proměn na interpretaci obsahu uměleckého díla a jeho účinku v procesu komunikace

inspirace díly: Vyšebrodský oltář, Mistr Theodorik, Votivní obraz Jana Očka z Vlašimi, Třeboňský oltář ad.

ikony: Vv, Čj, D, Zsv, 90 min.

Sv. Václav a čeští zemští patroni

Program věnovaný kultu českých zemských patronů ve středověku studentům přiblíží legendy světců, ochránců české země (sv. Václava, sv. Ludmily, sv. Vojtěcha, sv. Prokopa, sv. Víta, sv. Zikmunda, sv. Cyrila a sv. Metoděje) a jejich odraz v gotickém a raně renesančním umění. Na závěr si studenti své znalosti ověří vyplňováním pracovního listu.

učivo:

- česká středověká literatura – svatováclavské legendy, legendy českých světců
- počátky českého státu v 9.–11. století
- kult zemských patronů ve středověku

výstupy: student:

- dokáže vyjmenovat a rozlišit české zemské patrony s jejich atributy a stručně popsat jejich legendy
- rozeznává spojitost mezi úctou k českým zemským patronům a historií naší země i národnostním cítěním
- nalézá styčné body mezi výtvarnými díly a světeckými legendami

inspirace díly: Ostatková busta sv. Ludmily, Votivní obraz Jana Očka z Vlašimi, Votivní deska z Dubečka, rám Madony svatovítské, Sv. Václav z Kadova

ikony: pracovní list, Vv, Čj, D, ZSV 90 min.

Programy připravili: Michaela Císlarová, Ondřej Faktor, Anna Chmelová, Dagmar Reitermanová, Kateřina Telnarová